

СИЛАБУС навчальної дисципліни «Демократичні інститути та процеси»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Код і найменування спеціальності	С2 Політологія
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Політологія»
Курс, семестр	1 курс, 2 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4 Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 16 год., семінарських занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік.
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Факультет обліку та фінансів, кафедра політології, історії і філософії
Контактні дані розробника (-ів)	<i>Викладач:</i> Приходько Сергій, к. політ. н., доцент, доцент кафедри політології, історії і філософії <i>Контакти:</i> ауд. 458, навчальний корпус № 4 <i>e-mail:</i> serhii.prykhodko@pdau.edu.ua <i>Сторінка викладача:</i> https://www.pdau.edu.ua/people/prihodko-sergiymikolayovich

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: «Методологія сучасних політологічних досліджень», «Актуальні проблеми сучасної політики», «Політичне моделювання і прогнозування», «Європейська та євроатлантична інтеграція України».
Компетентності	Загальні: ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ЗК09. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях Спеціальні (предметні, фахові): СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання	ПР01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту. ПР02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань. ПР06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів. ПР09. Надавати експертні й аналітичні консультації органам влади, політичним партіям, громадським організаціям.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
ОК сприяє набуттю комплексу соціальних навичок (soft skills), важливих для сучасного фахівця: критичне мислення і аналіз, толерантність, організація командної роботи, вміння проводити переговори та вирішувати конфлікти, вміння ставити та досягати поставлених цілей, управляти часом, цілеспрямованість, презентаційні навички, навички публічного виступу, ефективної комунікації, стресостійкість, креативність	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Формування комплексу знань і професійних навичок щодо аналізу принципів функціонування демократичних інститутів та перебігу демократичних процесів в Україні та інших країнах світу, формування навичок участі у демократичних процесів.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Поняття і сутність інституту демократії. Тема 2. Інституційний вимір демократії. Тема 3. Демократичні інститути. Тема 4. Громадянське суспільство як інститут демократії. Тема 5. Засоби масової інформації як інститути демократії. Тема 6. Поняття і сутність політичних процесів. Тема 7. Політичний маркетинг та менеджмент як політичні процеси. Тема 8. Електоральний політичний процес. Тема 9. Демократичні трансформації. Тема 10. Демократичні інститути та процеси на міжнародному рівні.	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, творчий, проблемно-пошуковий, створення ситуації новизни навчального матеріалу, використання життєвого досвіду, метод мозкового штурму, проєктування професійних ситуацій та проєктна діяльність; використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
- щодо термінів виконання та перескладання	Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін; роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-30%). Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу

	деканату. Повторне проходження контрольного заходу із навчальної дисципліни для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.
- щодо академічної доброчесності	Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо відвідування занять	Відвідування лекційних і семінарських занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	На здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra тощо). Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компонента або його частини регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету».
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Порядок оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті».

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Головатий, М. Ф. Демократія: історія, теорія, практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та аспірантів-політологів. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 230 с.
2. Даль Р. Демократія та її критики / пер. з англ. Харків : РА-Каравела, 2002. 440 с.
3. Демократія. Антологія / упорядник Проценко О. Київ : Смолоскип, 2005. 1104 с.
4. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
5. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
6. Основи демократії : підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., оновлене і доповнене / за заг. ред. А. Ф. Колодій. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.
7. Ткачук А., Ткачук О. Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Київ : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 96 с.
8. Lipset S. M. Some Social Requisites for Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. URL: <http://surl.li/fsjsjv>

Допоміжні

1. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.
2. Даниленко С. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 90–195.
3. Кисельова В., Українець О. Цінності – ключ до політичної модернізації України. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». URL: <https://od.org.ua/uk/ценности-ключ-к-политической-модерни/>
4. Коч С., Узун Ю. Між демократією та диктатурою: парадокс теорії суспільного вибору. *Політикус*. 2025. № 3. С. 64–72.
4. Колодій А. Дилеми конституційного реформування в Україні (в контексті ліберально-демократичних цінностей і посткомуністичної трансформації). 2016. URL: <https://political-studies.com/?p=1464>
5. Колодій А. Сучасна демократія і популізм: споріднені супротивники. 2019. URL: <https://political-studies.com/?p=2240>
6. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.
7. Нечай О. Партисипативна демократія в умовах політичних змін. *Політикус*. 2024. № 3. С. 84–89.
8. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
9. Fukuyama F., Dann C., Magaloni B. Delivering for Democracy: Why Results Matter. *Journal of Democracy*. Volume 36, Number 2, April 2025. URL: <https://surl.li/jokqwg>

Інформаційні ресурси

1. Демократія. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/democracy>
2. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
3. Міжнародна асоціація політичних наук. URL: <https://www.ipsa.org/>
4. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://icps.com.ua/>
5. Національний демократичний інститут з міжнародних відносин. URL: <https://www.ndi.org/>
6. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/>
7. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри політології, історії і філософії
протокол від 01.09.2025 р. № 2.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Написання проєкту	
Тема 1. Поняття і сутність інституту демократії	5	10	2	10	7
Тема 2. Інституційний вимір демократії	10 (5+5)		2		12
Тема 3. Демократичні інститути	5		2		7
Тема 4. Громадянське суспільство як інститут демократії	5		2		7
Тема 5. Засоби масової інформації як інститути демократії	5		2		7
Тема 6. Поняття і сутність політичних процесів	10 (5+5)		2		12
Тема 7. Політичний маркетинг та менеджмент як політичні процеси	5		2		7
Тема 8. Електоральний політичний процес	5		2		7
Тема 9. Демократичні трансформації	5		2		7
Тема 10. Демократичні інститути та процеси на міжнародному рівні	5		2		27
Разом	60	10	20	10	100

Шкала та критерії оцінювання

Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; демонструє на високому рівні здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері, аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях; наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах, виявляє ініціативу; демонструє на високому рівні базові знання проблем демократії;
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє на належному рівні здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну

	поведінку у різних контекстах їх функціонування; наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; виявляє ініціативу; демонструє на достатньому рівні базові знання проблем демократії;
3	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння тематики навчальної дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на середньому рівні базові знання принципів здійснення влади та публічної політики, проблем демократії;
2	здобувач вищої освіти під час відповіді демонструє елементарний рівень засвоєння навчального матеріалу, викладає його непослідовно і невпевнено, допускається значних принципових помилок у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, досить фрагментарно відтворює основні категорії з дисципліни; аналіз публічної політики здійснюється на поверхневому рівні;
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; демонструє на низькому рівні базові знання проблем демократії.
0	відповідь відсутня

Шкала та критерії оцінювання розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
Кожна правильна відповідь – 1 бал	
9-10	Продемонстрований високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
7-8	Продемонстрований достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
5-6	Продемонстрований задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
2-4	Продемонстрований низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0-1	Продемонстрований незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності для реалізації програмних результатів навчання, демонструє здатність навчатись.
1	Завдання самостійної роботи виконані частково, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти не застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Шкала та критерії оцінювання написання проєкту

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	виконані всі вимоги до написання і захисту проєкту; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; дані правильні відповіді на додаткові питання; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на високому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
6-8	виконані всі вимоги до написання і захисту проєкту; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; сформульовані висновки відповідно до завдань; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; відповіді на додаткові питання не повні; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на достатньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
3-5	основні вимоги до проєкту і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики.
1-2	є істотні відступи від вимог, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті проєкту або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не розкриває повно тему проєкту; демонструє на низькому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
0	проєкт не виконано